

Avdelningen för verksamhetsutveckling och stöd
Planerings- och utvecklingsenheten
Anna Hoffstedt

Finansdepartementet

Yttrande angående Systematiska jämförelser för lärande i staten (SOU 2015:36)

Energimyndighetens syn är att systematiska jämförelser med andra och med sig själv över tid kan vara utvecklande i lärandesyfte. Men vi ser dock risker med att införa ett permanent program där jämförelser blir en tvingande uppgift. Det finns en stor svårighet i att finna jämförbara nyckeltal mellan myndigheter vilket kan leda till felaktiga slutsatser och påverka styrningen av verksamheten på ett negativt sätt. Energimyndigheten delar utredningens farhågor om att *"en otyglad lust att jämföra kan innebära att någon ansvarig genomförare begär in underlag utan att reflektera över om kostnaderna för insamlandet av uppgifter står i rimlig proportion till den nytta det gör för analysen"* (Sid 88). Uppgiftslämnarbördan är redan idag, inom flera områden är tillräckligt omfattande och tidskrävande för myndigheten.

Sammanfattning

- Energimyndigheten avstyrker förslaget
- Energimyndigheten kan konstatera att vi ser risker med inrättande i enlighet med förslaget om ett permanent program för systematiska jämförelser. Tidigare erfarenheter visar att det finns en stor svårighet i att finna jämförbara nyckeltal mellan myndigheter vilket kan leda till felaktiga slutsatser och påverka styrningen av verksamheten på ett negativt sätt. Det finns en tendens att man i jämförelser framförallt väljer att mäta det som faktiskt går att mäta istället för att se behovet ur ett mer individuellt behovsperspektiv. Det är viktigt att hitta rätt faktorer för att åstadkomma styrning.
- Myndighetsförordningen framhåller redan idag att myndigheterna ska hushålla med statens resurser. Varje myndighet arbetar med begränsade resurser och har ett eget intresse och behov att bedriva ett så effektivt arbete som möjligt vilket innebär en vilja att utveckla verksamheten och i det arbetet även samarbeta med andra aktörer. Det egna engagemanget är mycket viktigt och kan aldrig ersättas av tvingande åtaganden. Energimyndigheten anser att det är viktigt att myndigheterna själva får välja när och med vilka jämförelser ska göras. Redan

idag har myndigheten många samarbetsprogram och nätverk där jämförelser och erfarenhetsutbyte är en naturlig del av verksamheten.

- Energimyndigheten kan konstatera att inrättande i enlighet med förslaget skulle innebära mer administration och ökade kostnader vilket går ut över myndigheternas kärnverksamhet. Vi riskerar att tvingas bortprioritera annat för att prioritera att ta fram underlag för systematiska jämförelser som organisationen inte själva valt/sett behov av. Organisationerna vet vanligtvis bäst själva var utvecklingsarbete och förbättringsarbete ger störst effekt och var kunskap och lärande finns att hämta likväl vilka jämförelser som är relevanta.
- ESV har redan idag i sin ordinarie verksamhet en roll att ansvara för insamling av olika uppgifter inom ekonomi och lokalförsörjning. Vilket gör att det borde vara möjligt att hitta nya arbetsmetoder för systematiska jämförelser inom redan befintlig verksamhet och med uppgifter och underlag som redan idag lämnas in av myndigheterna.
- Vi ser positivt till jämförelsetal osv men ser inte att ett särskilt program och programråd bör inrättas utan att samarbete även fortsättningsvis kan ske inom befintliga konstellationer och myndighetsövergripande frivilliga samarbeten och nätverk där Ekonomistyrningsverket och statskontoret har en fortsatt viktig roll. Vi ser även en fördel med ett närmare samarbete med akademien och ta vara på redan befintlig forskning.

Energimyndighetens ställningstagande

Kommentarer till exempel på områden som utredningen beskriver som "de områden som programmet bör inleda utvecklingsarbetet med":

Lokalförsörjning

Redan idag är ESV ansvariga för fastighetsavtalsregistret för staten (KAR). Detta innebär att varje myndighet enligt förordning 1993:528 löpande ska sända in kopior på nya eller omtecknade avtal. Utifrån detta register finns redan möjlighet att utveckla ett nytt system så att nyckeltal och jämförelser mellan myndigheter skulle vara möjligt. Det är bättre att utveckla det som redan finns istället för att starta om på nytt och begära in ytterligare uppgifter som ger dubbelarbete.

Statens stöd till forskning och innovation

Redan idag har Energimyndigheten flertalet väl inarbetade samarbeten och nätverk inom FoI området, särskild med Vinnova men även med Vetenskapsrådet och Formas. Samarbeten grundas på frivillig basis och formeras oftast på samverkan. Den ger i sin tur upphov till ett lärande genom jämförande och att respektive myndighet stärker sin kärnverksamhet och effektiviserar verksamheten – större nytta för samma insats.

I rapporten förs stöd till forskning och innovation som ett område inom vilket systematisk jämförelse skulle användas. Energimyndigheten anser att jämförelser inom detta område är svåra att genomföra och att det finns en stor risk till att resultaten leder till felaktiga beslut. Skälet till det är att ex. VR, Vinnova och

Energimyndigheten har olika mål för sin verksamhet. VR ska stödja forskning av högsta kvalitet oavsett behov och utan att beakta nyttiggörande och/eller kommersialisering. Till skillnad från Energimyndighetens stöd som ska bidra till att ställa om energisystemet vilket gör att FoU är behovsstyrd och förväntas leda till effekter i samhället i form av kommersialisering av forskningsresultat och nyttiggörande i andra former såsom kunskap och underlag för beslutsfattare, regler etc. Vinnova å sin sida ska stärka det svenska innovationssystemet, alltså utveckla och stärka Sveriges konkurrenskraft alltså det förväntas en specifik form av effekt i samhället. Det gör att allmänna begrepp som relevans och kvalitet har olika betydelse och därigenom påverkar respektive myndighets arbete med stöd till FoI och i slutändan riskerar att systematisk jämförelse blir svårt och resultatet tveksamt.

Statens upphandlingsverksamhet

Regeringen har nyligen inrättat en Upphandlingsmyndighet som har fått uppdraget att utveckla och komma att förvalta den offentliga upphandlingen. Energimyndighetens åsikt är att det torde vara en tillräcklig åtgärd för att utveckla den offentliga upphandlingen i rätt riktning.

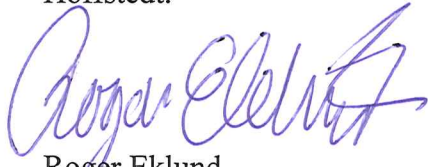
Frivilliga jämförelser för ökad styrning, utveckling och kontroll anser vi vara bra för upphandlingsområdet men vi delar inte den bild som utredningen ger om vad som ska följas upp. I utredningen fokuserar man mycket på pris och gör man så är vår åsikt att vi kommer fastna i ett föråldrat och ineffektivt sätt att se och bedriva upphandling. Vår åsikt är att det är resultat, funktion och totalkostnad som i sådana fall bör följas upp och jämföras. Det utgör enligt Energimyndighetens uppfattning den största potentialen till utveckling, modernisering och effektivisering inom upphandlingsområdet. Vidare bör det noteras att vad gäller standardiserade varor och tjänster, de områden där rena prisjämförelser skulle kunna göras, så omfattas dessa normalt av statliga ramavtal (inom ramen för den statliga inköpssamordningen). Det medför att de övergripande kommersiella villkoren är detsamma för de flesta statliga myndigheter, vilket medför att värdet av dylika jämförelser torde vara ytterst begränsat.

Specifika synpunkter

Energimyndigheten vill särskilt betona vikten av att ta vara på de olika förbättringsarbeten som pågår i statsförvaltningen och skapa arenor där goda exempel kan spridas. Många myndigheter har t ex anammat arbetet med förbättringar enligt Lean. Energimyndigheten har sedan ett par år ett intensivt arbete med att öka kundnytta, arbeta med ständiga förbättringar, effektiva flöden kombinerat med coachande ledarskap och ett aktivt medarbetarskap. Detta arbete har bl.a. lett till att vi kunnat kapa ledtider och ge bättre och mer effektiv service till våra kunder.

Myndigheten har uppfattningen att den typen av spridning av goda exempel har större effekt än att centralt rapportera in enskilda nyckeltal som sedan ska hanteras och ställas samman lösryckt från det system de avser.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Roger Eklund. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit enhetscheferna Anne Norstedt, Gerd Fagerström och Charlotte Lejon samt specialist Kerstin Jansson och handläggare Petrus Folkegård. Föredragande har varit handläggaren Anna Hoffstedt.

Roger Eklund
Anna Hoffstedt